

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд на тема: “Влияние на родителските стилове и емоционалната интелигентност върху начините на справяне с конфликтни ситуации при гръцки юноши”

за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по направление 3.2. Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“ на Димитриос Варсамис, докторант към Катедра “Психология”, Философски Факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

от доц. д-р Диана Бакалова – Департамент „Психология“, Институт за изследване на населението и човека – БАН

В дисертационния труд се изследват взаимовръзките между родителските стилове, емоционалната интелигентност и стиловете за справяне с конфликтни ситуации при юноши на възраст 16-18 г. Значимостта на изследваната проблематика и нишата, която заема, са ясно и коректно очертани още в увода, както от гледна точка на потенциалния принос за теорията, така и на приложимостта на резултатите при разработване на превантивни програми за подобряване на родителските компетентности и за развитие на емоционалната интелигентност сред младежите.

Дисертационният труд е структуриран в увод, 3 глави (теоретична основа, методология на изследването и резултати), дискусия и изводи, и е с обем от 129 страници, изключая приложенията. Впечатляващ е броят използвани източници – 213, като всички са на английски език, а голяма част от тях са публикувани през последните години.

В съответствие с темата и целта на дисертацията, теоретичната глава е посветена на ключовите теории за основните конструкти и на съвременните изследвания на техните взаимовръзки. Представена е в синтезиран вид, като същевременно е много добре структурирана. Коректно се дефинират всички изследвани конструкти, включително юношество, семейство, родителски стилове, конфликт, конфликтно поведение, стилове за справяне с конфликти и емоционална интелигентност. Представя се историята на научните изследвания на юношеството, както и теории за невропсихологичното, когнитивното и социално-емоционалното развитие през този период. Семейството се дефинира и разглежда през призмата на взаимоотношенията родител-юноша и техните детерминанти, както и от гледна точка на родителските стилове и влиянието им върху развитието на подрастващите. Разглеждат се теории за причините за конфликти, класификации и подходи за измерване на стратегиите и стиловете за разрешаване на конфликти, както и спецификата на конфликтите в семейството и училището. Представят се теорията за емоционалната интелигентност, както и ролята ѝ в юношеството. Добро впечатление прави, че накрая на теоретичната част се обръща специално внимание на резултати от предходни изследвания на връзки между изследваните конструкти, което отново ясно очертава мястото и потенциалните ползи от дисертационното изследване.

Във втората (методологическа) глава на дисертацията се представя дизайн и методите на емпиричното дисертационно изследване, вкл. цел, хипотези, инструментариум, извадка, процедура и използвани статистически методи. Става въпрос за крос-секционно теренно изследване, проведено сред общо 426 лица - 142 юноши на възраст от 16-18 г. и техните двама родители, в 2 населени места в Гърция, с помощта структуриран въпросник за събиране на количествени данни, съставен от 3 популярни изследователски инструмента с добри психометрични характеристики. От една страна, много добро впечатление прави прецизното описание на целта, хипотезите, извадката и

процедурата на изследване, както и подходящият избор на методи. От друга страна, въпреки че е представена информация за вътрешната консистентност на оригиналните версии на скалите за измерване, не става ясно дали е измерена вътрешната консистентност на субскалите в рамките на дисертационната извадка, т.е. дали те дали те са достатъчно надеждни за по-нататъшен анализ на данните от изследването. Освен това, не става ясно дали е осъществен анализ на главните компоненти (РСА), за да се провери дали се потвърждава факторната структура на (суб)скалите за измерване. Отсъствието на тези предварителни анализи може да се отрази съществено върху качеството на получените резултати.

Резултатите от емпиричното изследване са представени в подходящ табличен и графичен вид и също добре структурирани от гледна точка на методологията на изследване. Имам някои забележки по отношение на представянето на резултатите. Първо, фигурите са еднотипни, дублират съдържанието на таблиците и не са необходими към всяка таблица. Въпреки че те онагледяват междугруповите различия по-добре от таблиците, не съдържат необходимите данни и коефициенти. Второ, при представяне на резултатите от Univariate ANOVA и Post Hoc тестовете в параграфи 3.4.1 и 3.4.2 *Ефекти на пола на юношите, родителския стил на майките/бащите и тяхното взаимодействие върху ЕИ на юношите*, значимите различия в емоционалната интелигентност в зависимост от родителския стил само се изброяват, без да се анализират в съдържателен план. Например, на с.73 се посочва, че има значими различия между юношите с negliжиращ баща и тези с разрешаващ баща, но не се описва кои от тях са със значимо по-високи нива на емоционална интелигентност по отношение управление на чуждите емоции. Това затруднява възприемането и осмислянето на резултатите, тъй като е необходимо за всеки подобен резултат да се прави справка със средните стойности, представени в таблиците. Трето, при описване на корелациите, (напр., с. 93-94, 99, 100-102), на някои места в текста се твърди, че се наблюдават слаби корелации, там където от r стойността е видно, че тези корелации всъщност са статистически незначими. Когато взаимовръзките са статистически незначими, то те не следва да се интерпретират като съществуваща, нито да се анализира силата и посоката им, а само да се обобщи, че са незначими. Освен това, след като корелационните коефициенти са представени в таблици, не е необходимо да се повтарят и в описанието на резултатите, тъй като това затруднява четимостта на текста.

Във връзка с посоченото на с.54 възниква следният въпрос: Как и с каква цел се изчисляват ниски, нормални и високи нива на емоционална интелигентност? Предварително изведени норми ли са използвани или норми, изведени от кандидата? Ако нормите са изведени от кандидата, как са изведени и защо това не е описано в процедурата или в резултатите?

Независимо от горното, трябва да отбележа, че оценявам високо уменията на кандидата да анализира, описва и обобщава резултатите от дисертационното изследване, както и да ги обсъжда от гледна точка на хипотезите, на съществуващите теории и изследвания по темата. Препоръчително е в изводите по-ясно да се посочи, че обобщените резултати се отнасят за конкретната извадка, а не за цялата гръцка популация от 16-18 г. възраст и техните родители.

Приносите на дисертационния труд са несъмнени, макар че може да се представят в по-обобщен вид, напр., да се обединят Приноси 3,4 и 5. В Принос 2 се посочва, че „полът е важен предиктор не само за ЕИ, но и за взаимоотношенията с майките и бащите“. Тъй като се изследват родителските стилове, а не тези взаимоотношения, те не бива да се включват като част от приноса.

Като всяко изследване дисертационното изследване също има своите ограничения, някои от които може да послужат като насоки за бъдещи изследвания. Не

открих къде са очертани тези ограничения и насоки в текста, въпреки че в увода на дисертационния труд е упоменато, че са посочени накрая.

Авторефератът отразява точно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

По темата на дисертацията са публикувани три статии на английски език и още една статия е под печат.

В заключение: Независимо от някои неточности и пропуски, дисертационният труд се отличава с добре аргументирана значимост, с отлично структурирана теоретична обосновка, с подходящ дизайн и методи на изследване, с богатство от изследвани и анализирани взаимовръзки, както и с несъмнени научни приноси. **Дисертационният труд съответства на изискванията за придобиване на образователната и научната степен “доктор” и това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научната степен “доктор“ по педагогическа и възрастова психология на Димитриос Варсамис.**

18.05.2023 г.
София

Изготвил:
/доц. д-р Диана Бакалова/

PhD THESIS OPINION

Prepared by: Assoc. Prof. Diana Bakalova, PhD, Department of Psychology, Institute for Population and Human Studies - Bulgarian Academy of Sciences

Concerning: Public defence of a PhD thesis for the award of the educational and scientific degree “Doctor”

Area of higher education: 3. Social, economic and legal sciences; Professional field: 3.2 Psychology; Specialized professional field: Educational and Developmental Psychology

Doctoral candidate: Dimitrios Varsamis – PhD student at Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South–West University “Neofit Rilsky”, Blagoevgrad

Dissertation title: “Influence of parenting styles and emotional intelligence on ways to deal with conflict situations in Greek adolescents”

The dissertation examines the interrelationships between parenting styles, emotional intelligence, and coping styles in conflict situations among adolescents aged 16-18. The significance of the researched problem and the niche it occupies are clearly and correctly outlined in the introduction, both in terms of the potential contribution to the theory and the applicability of the results in the development of preventive programs for improving parental competencies and fostering emotional intelligence among young people.

The PhD thesis has the following structure: Introduction, three chapters (Theoretical background, Methodology and Results), Discussion and Conclusion with a total volume of 129 pages, excluding appendices. The number of references is impressive – 213, as all of them are in English language, and many of them have been published in recent years.

In line with both topic and purpose of the dissertation, the theoretical chapter is dedicated to the most popular theories and contemporary research on the studied constructs and their interrelationships. The theoretical background is presented in a concise manner that is both well-structured and precise. All the studied constructs are accurately defined, including adolescence, family, parenting styles, conflict, conflict behavior, coping styles, and emotional intelligence. The history of scientific research on adolescence is presented, as well as theories on brain, cognitive, and socio-emotional development during this age period. The family is defined and examined from the perspective of parent-youth relationships and their determinants, as well as parenting styles and their influence on adolescents' development. The theories on the causes of conflicts, classifications, and approaches to measuring conflict resolution strategies and styles are discussed, as well as the specificities of conflicts in both family and school. The theory of emotional intelligence is presented, along with its role in adolescence. It is commendable that the theoretical part concludes by specifically focusing on evidence of previous studies on the relationships between the studied constructs, which clearly positions the dissertation study and its potential contributions.

In the second (methodological) chapter of the dissertation, the empirical study design and methods are presented, including the purpose, hypotheses, research tools, sample, procedure, and statistical methods used. The dissertation study is a cross-sectional population-based survey conducted among a total of 426 individuals - 142 adolescents aged 16-18 and their two parents, in two Greek cities. Data were collected using a structured survey questionnaire composed of 3 popular research tools with good psychometric properties, developed by other authors. On one hand, the precise description of the purpose, hypotheses, sample, and procedure leaves a very good impression. On the other hand, although information about the internal consistency of the original versions of the measurement scales is provided, it is not clarified whether the reliability of the subscales has been measured within the dissertation sample and

whether it remains acceptable for further analysis of the collected data by subscales. Additionally, it is not clear whether a principal component analysis (PCA) was carried out to confirm the factor structure of the subscales. The absence of the aforementioned preliminary data analysis could significantly impact the quality (reliability and validity) of the data for further analysis.

The results presented in the third chapter are illustrated in appropriate tabular and chart formats and are well-structured from a methodological perspective. However, I have some remarks in this regard. Firstly, the figures are redundant as they duplicate the tabular content. Although the figures visualize the between-group differences better than the tables, they do not contain the necessary data and coefficients. Secondly, in the presentation of the results of Univariate ANOVA and Post Hoc tests in paragraphs 3.4.1 and 3.4.2 *Effects of adolescents' gender, mothers'/fathers' parenting styles and their interaction on the adolescents' emotional intelligence*, significant differences in emotional intelligence depending on parenting style are merely listed without being analyzed in a substantive manner. For example, on p.73, it is mentioned that there are significant differences between adolescents with uninvolved fathers and those with permissive fathers, but it is not described which of them have significantly higher levels of emotional intelligence in terms of managing others' emotions. This hinders comprehension and interpretation of the results, since it is necessary to cross-reference all these results with the mean values given in the tables. Thirdly, when describing the correlations (e.g., pp. 93-94, 99, 100-102), in some instances, the PhD candidate claims that weak correlations are observed where it is evident from the *p*-value that these correlations are actually statistically insignificant. When certain correlations are statistically insignificant, they should not be interpreted as existing correlations for this particular sample, nor should their strength and direction be analyzed; they should simply be summarized as insignificant. Fourthly, since the correlation coefficients have been presented in tables, it is unnecessary to repeat them in the textual description of the results, as this hampers the readability of the text.

The following question arises in connection with the statement on p. 54: How and for what purpose were low, normal, and high levels of emotional intelligence calculated? Were pre-established norms used, or were they derived by the PhD candidate? If the norms were derived by the candidate, how were they derived, and why is this not described either in the procedure or in the results?

Regardless of the remarks above, I must note that I highly appreciate the PhD candidate's skills in analyzing, describing, and summarizing the results of the dissertation study, as well as discussing them with regard to the hypotheses and the theoretical background. In the Conclusion, it is advisable to indicate more explicitly that the summarized results apply to the specific sample, not to the entire Greek population of 16-18-year-olds and their parents.

While the contributions of the dissertation study are undeniable, they could be presented in a more concise form, for example, by combining Contributions 3, 4, and 5. Furthermore, in Contribution 2, it is argued: "Gender was found to be an important predictor not only of emotional intelligence, but also of relationships with mothers and fathers ...". However, paternal styles but not these relationships were actually studied and hence, the latter should not be included within the contribution.

And last but not the least, like any other research, the dissertation study also has its limitations, some of which can serve as guidelines for future research. However, these limitations and guidelines have not been outlined in the PhD thesis, even though it was mentioned in the introduction, that they would be addressed at the end.

The summary of the dissertation is a precise reflection of both structure and content of the PhD thesis.

The doctoral candidate is a (co-)author of three publications and one manuscript in print, as all of them are in English language.

Conclusion: In spite of some omissions and inaccuracies in the textual description of the dissertation study, the study is commendable for its well-grounded topicality, well-structured theoretical background, appropriate design and research methodology, abundance of scrutinized and summarized relationships as well as undoubtable scholarly contributions. **The PhD thesis has been prepared in compliance with the requirements for the award of the educational and scientific degree “Doctor” and hence, I would suggest to the honoured members of the academic jury to award the educational and scientific degree “Doctor” in Area of higher education: 3. Social, economic and legal sciences; Professional field: 3.2 Psychology; Specialized professional field: Educational and Developmental Psychology to the doctoral candidate Dimitrios Varsamis.**

19.05.2023

Sofia

Prepared by:

/Assoc. Prof. Diana Bakalova, PhD/